

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/2001, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1999 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/70/EY muuttamisesta siltä osin kuin on kyse uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä, sekä neuvoston direktiivin (EU) 2015/652 kumoamisesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/2001, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1999 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/70/EY muuttamisesta siltä osin kuin on kyse uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä, sekä neuvoston direktiivin (EU) 2015/652 kumoamisesta (U 59/2021 vp): Maa- ja metsätalousvaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä UJ 14/2022 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- maa- ja metsätalousvaliokunta MmVL 31/2021 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Outi Vilén, työ- ja elinkeinoministeriö
- erityisasiantuntija Nicoleta Kaitazis, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Kaisa Pirkola, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöjohtaja Johanna Korpi, ympäristöministeriö
- erityisasiantuntija Ville Laasonen, ympäristöministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Luonnonvarakeskus
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Metsäteollisuus ry
- Bioenergia ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Valiokunnan lausunto MmVL 17/2022 vp

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Komission osana 55-valmiuspakettia antamaa uusiutuvan energian direktiivin muuttamista koskevaa ehdotusta (KOM(2021) 557 lopullinen) on käsitelty neuvoston energiatyöryhmässä syyskuusta 2021 alkaen. Komission direktiiviehdotuksen pääasiallinen sisältö on kuvattu valtioneuvoston kirjelmässä 59/2021 vp. Puheenjohtaja on tehnyt neljä muutosehdotusta direktiiviehdotukseen neuvottelujen edistämiseksi. Viimeisin muutosehdotus annettiin 18.5.2022.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston kanta on esitetty eduskunnalle 7.10.2021 toimitetussa kirjelmässä U 59/2021 vp, jota täydennetään ja täsmennetään tällä kirjeellä seuraavasti:

Tukijärjestelmät ja kaskadikäyttö

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että kaskadiperiaatetta koskeva delegoitu säädösvalta komissiolle on poistettu direktiiviehdotuksesta. Lisäksi valtioneuvosto katsoo myönteisenä, että kaskadiperiaatteen soveltaminen on vahvemmin linkitetty jäsenvaltioiden tukijärjestelmiin.

Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti ehdotukseen jäsenvaltioiden ilmoitusvelvollisuudesta kaikista kaskadiperiaatteen soveltamista koskevista poikkeamisista. Valtioneuvosto katsoo, että ehdotus on osin epätäsmällinen, erityisesti ilmoitusvelvollisuuden soveltamislaajuuden osalta, ja näin haastavaa toteuttaa. Tämän lisäksi komission poikkeamiin liittyvä julkisen lausuman juridinen merkitys jää epäselväksi. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan ilmoitusvelvollisuus voisi koskea tukijärjestelmiä siltä osin kuin niissä poiketaan kaskadiperiaatteesta.

Valtioneuvosto katsoo edelleen, että ainespuun ohjautumista polttoon tulee välttää. Alkuperäistä kantaa kaskadiperiaatteesta täydentäen, varsinaisten metsäteollisuuden tähteiden ja jätteiden lisäksi myös muut metsätalouden yhteydessä syntyvät tähteet sekä esimerkiksi metsänhoitotöiden yhteydessä kerätystä pienpuusta valmistetun metsähakkeen käyttö tulee säilyä uusiutuvana energiana.

Yhteishankkeet ja merellä tuotettava energia

Valtioneuvosto katsoo, että lähtökohtaisesti yhteishankkeiden tulisi perustua jäsenvaltioiden vapaaehtoiseen yhteistyöhön. Valtioneuvosto voi kuitenkin hyväksyä vaatimuksen yhteishankkeille, jos jäsenvaltioille jätetään riittävästi liikkumavaraa hankkeen yksityiskohtiin ja toteuttamiseen liittyen.

Järjestelmäintegraatio

Valtioneuvosto pitää sähköautojen latausinfrastruktuurin kehittämistä tärkeänä niin ajoneuvokannan uudistamisen kuin kulutusjoustomahdollisuuksien edistämiseksi ja voi kannattaa älykkään latauksen toiminnallisuuden vaatimista uusiin ei-julkisiin latauspisteisiin. Valtioneuvosto

Valiokunnan lausunto MmVL 17/2022 vp

pitää tärkeänä, että kaksisuuntaisen latauksen toiminnallisuuden vaatimisen osalta jäsenvaltiolle jää harkintavaltaa.

Teollisuus

Valtioneuvosto suhtautuu varauksella mahdolliseen teollisuuden RFNBO (Renewable Fuels of Non-Biological Origin, uusiutuvat sähköpolttoaineet) -tavoitteen kunnianhimon tason nostoon komission alkuperäiseen ehdotukseen nähden. Tavoitteen tason hyväksyttävyyteen vaikuttaa olennaisesti, mitä teollisuuden vedyn käytöstä tavoitteen laskennassa huomioidaan.

Liikenne

Valtioneuvosto pitää hyvänä kunnianhimoisia liikennesektorin tavoitteita sekä erillisiä alatavoitteita kehittyneille biopolttoaineille, biokaasu mukaan lukien, sekä RFNBO-polttoaineille. Kunnianhimon tasoa asetettaessa tulee kuitenkin huomioida laaja raaka-ainepohja kestävyyskriteerit täyttävälle uusiutuville polttoaineille. Uusiutuvien polttoaineiden raaka-ainepohja tulee pitää mahdollisimman laajana, eikä kestävyyskriteerit täyttävien uusiutuvien polttoaineiden raaka-ainevalikoimaa tule tarpeettomasti rajoittaa, etenkin jo tehtyjen investointien osalta.

Mahdolliseen kehittyneiden biopolttoaineiden ja RFNBO-polttoaineiden tavoitteiden yhdistämiseen valtioneuvosto suhtautuu varauksella, pitäen parempana vaihtoehtona erillisiä alatavoitteita kyseisille jakeille.

Kestävyyskriteerit

Valtioneuvosto voi hyväksyä ehdotetun muutoksen siitä, että metsäbiomassaa koskeva kiellettyjen alueiden tarkastelu on viety riskiperusteisen arviointimallin sisälle. Valtioneuvosto katsoo muutoksen vähentävän hallinnollista taakkaa, mutta voivan heikentää ympäristöintegriteettiä suhteessa komission esitykseen. Ehdotetut muutokset kriteeriin koskien maaperän laatua ja biologisen monimuotoisuuden säilyttämistä voidaan hyväksyä, mutta kriteerin täyttämiseen listatut keinot voisivat olla selkeämmin esimerkinomaisia. Valtioneuvosto toteaa, että metsäbiomassan lisääntyvään energiakäyttöön liittyvien tunnistettujen kestävyysaasteiden ratkaiseminen tulisi huomioida toimeenpantaessa direktiiviä EU-alueella kansallisesti, jos riskiperusteisen arviointimallin käyttö kiellettyjen alueiden tarkastelussa etenee.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EU-tavoitteisiin laskettava metsäenergia ei heikennä luonnon monimuotoisuutta ja varmuudella tuottaa odotetun ilmastohyödyn.

Vähähiilisen energian edistäminen

Valtioneuvosto katsoo, että uusiutuvan energian direktiivin ensisijainen tarkoitus tulisi jatkossakin olla uusiutuvan energian edistäminen. Valtioneuvosto kuitenkin katsoo, että myös muista vähähiilisistä energialähteistä tuotettuja RFNBO-polttoaineita voitaisiin hyväksyä osittain sellaisiin alatavoitteisiin, joissa se on tarkoituksenmukaista. Tällaisia ovat etenkin teollisuuden ja liikenteen RFNBO-tavoitteet. RFNBO-tavoitteiden tasossa tulisi huomioida mahdollisuus käyttää myös muista vähähiilisistä energialähteistä kuin uusiutuvista energialähteistä valmistettuja säh-

Valiokunnan lausunto MmVL 17/2022 vp

köpolttoaineita. Valtioneuvosto katsoo, ettei maakaasu olisi tässä yhteydessä vähähiilinen energialähde.

Pääasiallisesti REPowerEU-ehdotukseen liittyvät kannat:

Sitova unionin yleistavoite vuodelle 2030

Valtioneuvosto tukee komission ehdotusta uusiutuvan energian tavoitteen nostamisesta. Valtioneuvosto kuitenkin korostaa, että jäsenvaltioille tulee jättää riittävästi kansallista liikkumavaraa energialähteitä sekä edistämiskeinoja koskien. Jäsenvaltiokohtaisia ohjeellisia tavoitteita mallinnettaessa tulisi huomioida päästöttömän energiantuotannon määrä sekä nykyinen uusiutuvan energian osuus. Yksityiskohtaista ja energialähdekohtaista sääntelyä tulisi välttää. Valtioneuvosto voi hyväksyä komission REPowerEU-ehdotuksessa esittämän uusiutuvan energian tavoitteen nostamisen 55-valmiuspaketissa ehdotetusta 40 prosentista 45 prosenttiin EU:ssa vuoteen 2030 mennessä.

Lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt

Selkeät, laadukkaat ja kestoaltaan kohtuulliset hallinnolliset menettelyt ovat olennainen tekijä vihreän siirtymän edistämisessä. Uusiutuvan energian hankkeiden lupa- ja muut hallinnolliset menettelyt perustuvat pitkälti kansalliseen lainsäädäntöön ja vaihtelevat huomattavasti jäsenvaltioiden välillä. Vaikka komission ehdotuksen tavoitteet ovat kannatettavia, jäsenvaltioille tulisi myös jatkossa jättää riittävästi liikkumavaraa menettelyjen kehittämiseen ja nopeuttamiseen, jotta kansallinen sääntely ja alueiden erityispiirteet voidaan ottaa asianmukaisesti huomioon.

Valtioneuvosto katsoo, että eri viranomaisten roolit ja asiantuntemus ovat tärkeitä menettelyiden asianmukaisessa ja sujuvassa toteutumisessa. Hakijoita ja toiminnanharjoittajia tulisi määräraajojen asettamisen sijaan ohjata toteuttamaan riittävän laadukkaat lupahakemukset ja YVA-menettelyn asiakirjat. Ehdotuksen määräraajat rajoittaisivat myös toiminnanharjoittajien vapautta, koska ne määrittäisivät tiukat aikarajat muun muassa ympäristövaikutusten arviointien valmistelulle. Myös osallistumisoikeudet tulee turvata uusiutuvan energian hankkeiden menettelyissä.

Valtioneuvosto suhtautuu erittäin varauksellisesti ympäristöarviointien sisällyttämiseen lupamenettelyiden määritelmään [ehdotuksen 16 artiklan 1 kohdan mukaisella tavalla]. Samoin luonto- ja ympäristöarvot tulisi jatkossakin huomioida uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupa- ja muissa hallinnollisissa menettelyissä asianmukaisesti. Valtioneuvosto suhtautuu erittäin kriittisesti ehdotuksen [16 d artiklan] erittäin tärkeää yleistä etua koskevaan säännökseen, koska se voisi johtaa valtioneuvoston toimivallan kaventumiseen sen arvioinnissa, olisiko Natura 2000 -alueeseen merkittävästi haitallisesti vaikuttava hanke toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä. Artikla myös tarkoittaisi, että uusiutuvan energian hankkeet syrjäyttäisivät lintu- ja luontodirektiiveihin perustuvan lajisuojelun säännökset riippumatta hankkeen todellisesta yhteiskunnallisesta merkityksestä. Tämä olisi ristiriidassa luontokadon hillitsemistavoitteen kanssa.

Tarve ympäristöarvojen EU-säännöksiä tiukempaan kansalliseen suojeluun ja edellytykset poikkeuksille vaihtelevat tapauskohtaisesti ja jäsenvaltioiden välillä. Valtioneuvosto ei näe tarkoituk-

Valiokunnan lausunto MmVL 17/2022 vp

senmukaiseksi muuttaa nykyistä kansallista suunnittelujärjestelmää siten, että valtio määrittäisi uusiutuvan energian tuotantotavoitteen saavuttamiseksi ehdotuksen mukaisia erityisen hyvin uusiutuvan energian kehittämiseen soveltuvia alueita (uusiutuvan energian ydinkehittämisalueet). Tällaisten alueiden määrittely tulisi olla jäsenvaltioille vapaaehtoista. Valtioneuvosto voi hyväksyä velvoitteen uusiutuvan energian ydinkehittämisalueiden määrittelystä, jos niiden toteuttaminen sisältää riittävästi kansallista liikkumavaraa eikä edellytä merkittäviä muutoksia kansalliseen suunnittelujärjestelmään. Myös maanpuolustuksen ja aluevalvonnan tarpeiden huomioiminen on tärkeää.

Ympäristöllisiä menettelyitä koskevaa EU-sääntelyä kehitettäessä tulisi huolehtia EU-oikeudellisen järjestelmän toimivuudesta siten, että eri direktiivien välille ei synny niiden soveltamista ja toiminnanharjoittajan oikeusturvaa heikentäviä ristiriitatilanteita. Valtioneuvosto suhtautuu jo periaatteellisella tasolla kriittisesti menettelyyn, jossa yhdellä säädösehdotuksella muutettaisiin muiden direktiivien soveltamisalaa tekemättä vastaavia muutoksia kyseisiin direktiiveihin ja arvioimatta vaikutuksia näiden muiden direktiivien systematiikkaan ja toimivuuteen. Valtioneuvosto katsoo, että uusiutuvan energian hankkeiden menettelyjen vauhdittaminen pystyttäisiin hoitamaan parhaiten kansallisesti.

Vaikka uusiutuvan energian ydinkehittämisalueiden kartoittamisen tulisi olla jäsenvaltioille vapaaehtoista, valtioneuvosto pitää lähtökohtaisesti tarkoituksenmukaisena, että jäsenvaltioiden uusiutuvan energian ydinkehittämisalueiden osoittamista koskevassa suunnitelmassa priorisoidaisiin jo valmiiksi rakennettuja alueita. Näiden alueiden määrittelyssä tulisi kuitenkin huomioida alueen alkuperäinen käyttötarkoitus. Esimerkiksi liikenteen infrastruktuuria koskevien alueiden ja parkkialueiden ensisijaisen tarkoitus, liikennekäyttö, ei saisi vaarantua. Lisäksi valtioneuvosto katsoo, että kyseisten termien merkityksiä tulisi selventää.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Maa- ja metsätalousvaliokunta on käsitellyt komission ehdotusta uusiutuvan energian direktiivin, niin sanotun RED II -direktiivin muuttamisesta edellisen kerran syksyllä 2021 (MmVL 31/2021 vp — U 59/2021 vp). Tämän jälkeen kansainvälisessä ja kansallisessa toimintaympäristössä on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on voimistanut halua irrottaa energiajärjestelmä fossiilienergiasta ja samalla Venäjä-riippuvuudesta. Uusiutuvan energian direktiivin muutosehdotus kytkeytyykin komission 18.5.2022 antamaan tiedonantoon RePowerEU-toimintasuunnitelmasta, jonka tavoitteena on katkaista mahdollisimman pian riippuvuus fossiilisten polttoaineiden tuonnista Venäjältä ja kehittää Euroopan energiajärjestelmää. Uusiutuvaan biomassaan perustuvan energian rooli koko EU:n energiatuotannossa kasvaa lähivuosien aikana erityisesti lämmöntuotannon ja yleisesti huoltovarmuuden näkökulmasta, kun maakaasun saatavuus heikkenee ja hinta nousee. Muut uusiutuvat energiateknologiat valtaavat erityisesti sähkömarkkinoita, ja niiden osuus tulee jatkossakin kasvamaan bioenergiaa nopeammin. Tuemmalla uusiutuvaa energiaa ja hajautettua energiantuotantoa esimerkiksi biokaasun, aurinkoenergian ja tuulivoiman hyödyntämiseksi voidaan myös Suomessa parantaa huoltovarmuutta ja vähentää riippuvuutta Venäjältä tuotavasta energiasta. Maa- ja metsätalousvaliokunta on kuitenkin huolissaan komission RePowerEU-toimintasuunnitelmaan sisältyvästä ajatuksesta rahoittaa suunnitelman toteuttamista maatalouden ja maaseudun kehittämisen varoista, sillä kyseisten ra-

Valiokunnan lausunto MmVL 17/2022 vp

hoitusinstrumenttien varat tarvitaan niiden ensisijaisiin käyttötarkoituksiin. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että toimintasuunnitelmaan sisältyvien ehdotusten vaikutuksia arvioidaan laajasti sekä EU-tasolla että kansallisesti.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan näkökulmasta uusiutuvan energian direktiiviin tehdyistä muutoksista merkittävimpiä ovat metsäbiomassan kestävyyskriteereihin esitetyt muutokset. Valiokunta on aiemmassa lausunnossaan korostanut metsäbiomassojen osalta voimassa olevaan direktiiviin sisältyvää riskiperusteista tarkastelutapaa, joka mahdollistaa kansallisten kestävä metsätalouden erityispiirteiden huomioon ottamisen ja vastaavasti varmistaa kussakin maassa olosuhteiden mukaan tärkeimmät ja toisaalta riittävän yksityiskohtaiset metsänhoidon vaatimukset. Valiokunta pitää tältä osin myönteisenä, että neuvoston käsittelyssä riskiperusteinen lähestymistapa säilyy direktiiviä muutettaessa sen keskeisenä osana ja myös metsäbiomassaa koskeva kiellettyjen alueiden tarkastelu on viety riskiperusteisen arviointimallin sisälle. Kielletyt alueet liittyvät biologisesti erittäin monimuotoisiin alueisiin, kiellettyyn maankäytön muutokseen ja turvemaiden kuivattamiseen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kiellettyjen alueiden pinta-ala vaikuttaisi olevan Suomessa maltillinen, kun niitä tarkastellaan nykyisillä määritelmillä, joissa esimerkiksi turvemaiden kuivatusta arvioidaan tammikuun 2008 tilanteen perusteella. Valiokunta ei yleisesti ottaen pidä komission ehdotukseen sisältyneitä takautuvia elementtejä tarkoituksenmukaisina. Suomessa pyritään ennallistamaan jo ojitettuja alueita metsittämällä, eikä tälle toiminnalle tule muodostaa esteitä rajoittamalla metsitettyjen alueiden käyttöä. Komissio esitti lisäyksiä myös metsäbiomassan riskiperusteisen tarkastelun alakohtaan, joka koskee maaperän laatuun ja biologiseen monimuotoisuuteen kohdistuvien negatiivisten vaikutusten minimointia hakkuiden yhteydessä. Puheenjohtajan kompromissiehdotuksessa tähän kohtaan on esitetty tarkennuksia, jotka valtioneuvoston kannan mukaan voidaan hyväksyä. Maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo, että kyseisessä alakohdassa listattujen keinojen tulee olla selkeästi esimerkinomaisia. Valiokunta painottaa, että metsäpoliittiset päätökset tulee jatkossakin tehdä kansallisella tasolla.

Valiokunta pitää valtioneuvoston kannassa esitetyn mukaisesti hyvänä, että kaskadiperiaatetta eli puun ohjautumista korkeimman jalostusarvon käyttöön koskeva delegoitu säädösvalta komissiolle on poistettu direktiiviehdotuksesta. Direktiivin tiheän päivittämisen lisäksi komission esitykset delegoiduiksi säädöksiksi tekevät uusiutuvaa energiaa ja erityisesti metsäbiomassan kestävyyskriteereitä koskevasta sääntelystä monimutkaista ja vaikeasti ennakoitavaa. Valtioneuvoston kannan mukaan on myös myönteistä, että kaskadiperiaatteen soveltaminen on vahvemmin linkitetty jäsenvaltioiden tukijärjestelmiin. Maa- ja metsätalousvaliokunta suhtautuu valtioneuvoston kannan mukaisesti varauksellisesti ehdotukseen jäsenvaltioiden ilmoitusvelvollisuudesta kaikista kaskadiperiaatteen soveltamista koskevista poikkeamisista. Valiokunta korostaa, että puun energiakäyttö ei saa vaarantaa ainespuun saatavuutta jalostavassa teollisuudessa. Kansallisen metsästrategian mukaisesti tavoitteena tulee olla metsäalan jalostusarvon kasvattaminen uusien tuotteiden avulla. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että luomalla edellytyksiä puuta jalostavan teollisuuden investoinneille lisätään myös puupohjaisen energian tuotantoedellytyksiä, sillä uusiutuvaa energiaa tuotetaan tyypillisesti osana jalostusprosessia. Onkin tärkeää, että hakkuutähteistä ja jalostuksen näkökulmasta vähäarvoisesta puusta valmistettu energia on jatkossakin uusiutuvaa, eivätkä epätarkoituksenmukaiset tai hallinnollisesti raskaat kaskadivaatimukset luo turhia esteitä tällaisen puun energiakäytölle. Biopolttoaineita, kuten puuhaketta, tulee kohdella tasaveroisesti muiden uusiutuvien energialähteiden kanssa.

Valiokunnan lausunto MmVL 17/2022 vp

Komission alkuperäisessä ehdotuksessa ehdotettiin kiinteitä biomassapolttoaineita käyttävien laitosten kokonaislämpötehorajan alentamista 20 MW:sta 5 MW:iin. Valiokunta pitää myönteisenä, että neuvoston käsittelyssä on esitetty kompromissi laitosten kokorajan laskemisesta 10 MW:iin. Valiokunta korostaa kuitenkin aiemmassa lausunnossaan esittämäänsä näkemystä, että alennettaessa kokonaislämpötehorajaa on pienten toimijoiden hallinnollista taakkaa samalla syytä keventää. Lisäksi valiokunta nostaa myös tässä yhteydessä esiin, että erilaisten polttoaineiden seospolttomahdollisuus lisää käytännössä energiamarkkinoilla joustavuutta ja ajettavuutta sekä vähentää polttoainehankinnan riskejä. Nämä tekijät edistävät uusiutuvan energian hyödyntämistä lisäävien investointien toteutumismahdollisuuksia, mitä valiokunta on korostanut EU:n kestäväen rahoituksen taksonomiaa koskeneissa lausunnoissaan (MmVL 33/2021 vp — E 120/2021 vp).

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 16.6.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Ritva Elomaa ps
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Satu Hassi vihr
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Anders Norrback r
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina

Valiokunnan lausunto MmVL 17/2022 vp Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Euroopan komissio antoi heinäkuussa 2021 niin kutsutun Fit for 55 -valmiuspaketin, jonka ehdotuksilla toimeenpannaan EU:n ilmastolailla asetetut velvoitteet vähentää EU:n nettokasvihuonekaasupäästöjä vähintään 55 %:lla vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä sekä saavuttaa ilmastoneutraalius EU-tasolla vuoteen 2050 mennessä. Valmiuspaketin ehdotuksilla on lukuisia ristikkäisvaikutuksia, ja mahdolliset muutokset yhteen paketin osaan eivät komission mukaan saa johtaa koko paketin kokonaisuuden kunnianhimoitason vähenemiseen. Ensisijaisena tavoitteena paketissa on päästöjen vähentäminen.

Fit for 55 -pakettiin sisältyvät esitykset, kuten uusiutuvan energian direktiiviehdotus on laadittu aikana ennen Venäjän hyökkäystä Ukraina. Sodan suoria ja epäsuoria vaikutuksia koko EU:n energia- ja ilmastopolitiikkaan sekä EU:n yhtenäisyyteen muuttuneessa tilanteessa ei nähtävästi ole asetusehdotuksen jatkokäsittelyssä kattavasti huomioitu. Valmiuspaketin taloudelliset ja hallinnolliset kokonaisvaikutukset sekä vaikutukset kansalaisten arkeen ovat mittavia, eikä niitä voi ohittaa.

Direktiiviehdotus on mennyt monessa kohtaa parempaan suuntaan. Valtioneuvosto ja valiokunta pitävät hyvänä, että kaskadiperiaatetta koskeva delegoitu säädösvalta komissiolle on poistettu direktiiviehdotuksesta, mihin myös KD:n, PS:n ja Kokoomuksen valiokuntaryhmät voivat yhtyä.

Kuten valiokunta toteaa, Venäjän hyökkäys Ukraina on voimistanut halua irrottaa energijärjestelmä fossiilienergiasta ja samalla Venäjä-riippuvuudesta. Toisaalta CREA-tutkimusjärjestön mukaan Venäjän saamat tulot fossiilisten polttoaineiden myynnistä nousivat ennätyksellisen korkeiksi sen Ukrainassa aloittaman sodan ensimmäisen 100 päivän aikana. EU-maiden osuus tämän viennin arvosta oli 61 %. Lisäksi Venäjän öljyviennistä huhti–toukokuussa 68 % kuljetettiin eurooppalaisilla laivoilla. Eri Euroopan maissa on keskusteltu muun muassa jatkoajasta hiilivoimalle, mikä voi olla jollain aikavälillä geopoliittisista syistä järkevää, mutta osoittaa ilmastopolitiikan kokonaisuuden merkittävät haasteet. Myös vaikea keskustelu fossiilisen maakaasun ja ydinvoiman asemasta EU:n ns. kestävä rahoituksen taksonomiassa on osoittanut ilmastopolitiikan haasteellisuuden. Maakaasu ja öljy kulkevat entiseen malliin. Euroopan omille hiilivoimaloille pohditaan jatkoaikaa – ymmärrettävistä geopoliittisista ja huoltovarmuussyistä. Tässä kokonaisuudessa keskustelu eri metsäjakeiden kestävydestä asettuu erikoiseen valoon. Suomen tulisi omassa vaikuttamisessaan keskittyä energiapolitiikan suuriin linjoihin. EU:n kunnianhimoisten ilmastositoumusten noudattamista eri jäsenmaissa tulee seurata tarkkaan. Sodan ja energiantuontiin liittyvien rajoitusten ja pakotteiden vuoksi ensi talvi on Euroopan energiahuollon kannalta kriittinen ja näyttää paljon suuntaa sille, millaisia ratkaisuja jäsenmaat tekevät lyhyellä tähtäimellä. Siksi uusiutuvan energian direktiivin ja muiden Fit for 55 -paketin osien edistämiseksi tulee tarvittaessa ottaa aikalisä, jotta selviää, minkälaisia ratkaisuja EU-jäsenmaat tekevät ja pysyvätkö jäsenmaat tiukentuvien tavoitteiden perässä.

Samaan aikaan tiedetään, että esimerkiksi Euroopan parlamentissa on vahvaa halukkuutta rajata metsähake pois uusiutuvan energian luokasta. Puupolttoaineiden osuus Suomen energian koko-

Valiokunnan lausunto MmVL 17/2022 vp

naiskulutuksesta on lähes kolmannes, 30 prosenttia eli noin 112 terawattituntia. Monille lämpölaitoksille metsähake on ainut käytössä oleva polttoaine, joten kysymys on myös aluepoliittinen.

Lisäksi jatkoneuvottelujen lähtökohdissa tulisi linjata, että Suomi ei voi hyväksyä takautuvaa lainsäädäntöä koskien komission toimivaltaa poistaa raaka-aineita kehittyneiden biopolttoaineiden raaka-ainelistalta (direktiivin liite IX) tai koskien liitteeseen IX sisällyttämättömien ruoka- ja rehuketjussa syntyvien raaka-aineiden kasvihuonekaasulaskentaa.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 16.6.2022

Peter Östman kd
Ritva Elomaa ps
Mikko Lundén ps
Jenna Simula ps
Markku Eestilä kok